
INTRODUKTION

Bästa medlem av Finska Läkaresällskapet!

Det nummer av Handlingarna som du håller i din hand är det andra temanumret om diabetes genom tiderna. Det allra första diabetesnumret utkom 1997.

Under de två senaste åren har vi levt mitt i en pandemi. Trots att kampen mot viruset fortsätter, finns det tecken på att pandemin så småningom kommer att övergå i en endemi, vilket antagligen innebär årliga påfyllnadsdoser av vaccin. Pandemin har påverkat behandlingen och diagnostiken av diabetes både i Finland och globalt. Antalet nya diabetesdiagnoser har minskat under pandemin, vilket delvis reflekterar svårigheten att få hjälp. Förutom otillräckligt utbud på hälso- och sjukvårdstjänster har antalet hjälpsökande minskat, sannolikt på grund av oro och isolering. Globalt har det rapporterats en oroväckande ökning av komplikationer, såsom ketoacidosis och amputationer. Vi står alltså inför en stor vårdskuld samtidigt med den kommande social- och hälsovårdsreformen, vars syfte bland annat är att trygga likvärdiga social- och hälsovårdstjänster för alla och förbättra tillgången till och tillgängligheten av vård. Antagligen kommer digitala lösningar och mottagning på distans att ha en allt viktigare roll även i behandlingen av diabetes, med målsättningen att säkerställa högkvalitativ och jämlik vård för alla oberoende av bostadsort.

De senaste åren har det gjorts stora framsteg inom läkemedelsbehandling av typ 2-diabetes. Vi har fått nya effektiva farmakologiska behandlingssätt, som kan förbättra prognosen för hjärt-kärlkomplikationer och underlätta vikttnedgång för patienterna. Varaktigt vikttnedgång anses i allt högre grad vara en del av den primära behandlingsstrategin för typ 2-diabetes.

År 2021 firades hundraårsdagen av upptäckten av insulin. Insulinet räknas fortfarande som en av 1900-talets största upptäckter, och upptäckten belönades med Nobelpriset i fysiologi eller medicin 1923. Under de senaste decennierna har insulinmolekylerna utvecklats och förbättrats betydligt. Förutom med hjälp av modernare insuliner har behandlingen av typ 1-diabetes revolutionerats tack vare framsteg inom diabetestekniken, exempelvis kontinuerlig glukosmätning och hybridpumpen, som automatiskt reglerar glukosnivån genom ett så kallat closed loop-system.

Det pågår livlig forskning kring diabetes. Diagnostiken förbättras i och med större kännedom om de sällsyntare monogena diabetestyperna samt undergrupperna av typ 2-diabetes, vilket i framtiden hjälper oss att förutsäga sjukdomsförloppet och skraddarsy rätt behandling. Den ultimata målsättningen är naturligtvis att kunna förebygga diabeteskomplikationerna. Inom typ 1-diabetes kan vi kanske gå ytterligare ett steg längre. Än så länge finns det ingen metod för primär prevention av typ 1-diabetes, men inom de kommande tio åren ser det ut att bli möjligt att delvis förebygga typ 1-diabetes med hjälp av ett vaccin.

Det har varit ett hedersuppdrag att få vara specialredaktör för temanumret, som innehåller elva översiktsartiklar om diabetes, komplikationer, diagnostik och behandling, både ur klinisk synvinkel och ur ett forskningsperspektiv. Först och främst vill jag rikta ett stort tack till samtliga skribenter. Jag önskar också tacka Finska Läkaresällskapet, huvudredaktören Tom Pettersson och redaktionssekreteraren Pamela Edgren för det professionella och trevliga samarbetet.

Jag önskar Handlingarnas läsare många trevliga lässtunder i sommar.

Milla Rosengård-Bärlund